

Over verstoringen in het broedseizoen

H.P. van der Brugge

In ons land wordt druk gewerkt en gebouwd aan onder andere infrastructuur, havenaanleg en nieuwe woningen. Ook bossen en plantsoenen hebben onderhoud nodig. Broedende vogels komen hierdoor nogal eens in de knel. Elk voorjaar worden de regioconsulenten van Vogelbescherming Nederland geconfronteerd met meldingen van verstoringen van broedende vogels. Verstoringen van vaak heel verschillende aard en omvang, die vaak ook te voorzien en te voorkomen waren geweest.

Enkele veel voorkomende verstoringgevallen zijn:

- Het bouwrijp maken van braakliggende terreinen;
- Het kappen van bomen en het snoeien van bosschages in het broedseizoen;
- Het renoveren van gebouwen waarin Gierzwaluwen broeden;
- Het verwijderen van huiszwaluwnesten tijdens de jaarlijkse schilderbeurt;
- Het afgraven van zanddepots waarin Oeverzwaluwen broeden;
- Motorcrossen in voor vogels belangrijke gebieden.

Wettelijk kader en jurisprudentie

Artikel 8 van de Vogelwet 1936 verbiedt het zoeken en rapen van eieren en het verstoren van nesten van beschermde vogels. Artikel 10 van de Jachtwet geldt voor vogelsoorten die onder de Jachtwet vallen. Het is onder meer verboden eieren onder zich te hebben, te zoeken, te rapen, opzettelijk te vernielen danwel te beschadigen. Ook is het verboden om nesten weg te nemen of opzettelijk te vernielen, alsmede vogels waarop de jacht niet is toegestaan opzettelijk te verontnemen. Naar verwachting treedt in januari 2002 de Flora en faunawet in werking. Hierin zullen bovengenoemde beschermingsbepalingen onverkort worden overgenomen.

In 1995 werd de gemeente Voorburg veroordeeld voor het kappen van bomen en het rooien van struiken waarin zich nesten van beschermde vogels bevonden. Voor de bewijsvoering werden onder andere foto's van de werkzaamheden én opnamen van vernielde nesten en eieren gebruikt.

Daarnaast werd als bewijs een inventarisatierapport volgens de Sovonmethode (Samenwerkende Organisaties Vogel Onderzoek Nederland) overgelegd. Het vonnis van de rechtbank in deze zaak staat bekend als het Voorburg-arrest. Hoewel deze aanduiding onjuist is (arresten worden door de Hoge Raad 'gewezen'), is door deze uitspraak duidelijk geworden dat succesvol kan worden opgetreden tegen overheden die het met de groene wetgeving niet zo nauw nemen.

In het voorjaar van 2000 dreigde in Alkmaar het Vronermeerbos te worden gekapt voor de aanleg van een nieuwe stadswijk. De kapvergunning was verleend en dus begon het loonbedrijf met kappen. Buurtbewoners alarmeerden de AID (Algemene Inspectie Dienst), maar die kon geen broedende vogels vinden. Om het kappen toch te stoppen, spanden vogelwerkgroep en buurtbewoners een kort geding aan tegen de gemeente. Als bewijs van het feit dat ter plaatse vogels broedden,

overlegde men een inventarisatierapport. Daarop stelde de rechter de vogelwerkgroep en buurtbewoners in het gelijk. De gemeente ging vervolgens in beroep en intussen ging rechtbankpresident Warnink poolshoogte nemen. Tijdens de daarop volgende zitting werd het beroep ongegrond verklaard. Rechtbankpresident Warnink: 'Kappen in het broedseizoen had kunnen worden voorkomen door een andere planning of door het nemen van maatregelen waardoor vogels niet konden nestelen'.

Bewijsvoering

Wettelijke bescherming alleen blijkt niet voldoende te zijn. Vaak weten ambtenaren, aannemers en uitvoerders niet dat er vogelbelangen in het geding zijn, maar dat is voor de wet niet van belang: ook zogenaamde voorwaardelijke opzet is strafbaar gesteld. Soms maken aannemers of uitvoerders van werken een rondgang door het (werk)gebied, treffen daarbij geen beschermde vogelsoorten aan en trekken dan de conclusie dat die er dan ook niet zijn. Veel vogelsoorten laten zich aan het begin van het broedseizoen ook niet zien. Er zijn dan ook kennis en ervaring voor nodig om in een gebied de aanwezigheid van zangvogels en hun nesten te kunnen vaststellen.

Men gaat er nog steeds vanuit, dat het bewijs voor de verstoring en vernieling van nesten en eieren moet worden geleverd door het aanwijzen of overleggen van die nesten of eieren. Ook tegenwoordig gaan sommige opsporingsambtenaren in het veld nog op zoek naar die vogels, nesten of eieren, die het 'wettig en overtuigend bewijs' zouden moeten opleveren. Hoewel deze activiteit op zich niet strafbaar is, zorgt het wel voor de nodige verstoring. Vanuit dit inzicht, en omdat de betrouwbaarheid reeds is bewezen, verlaten vogelaars, ambtenaren maar ook rechters zich meer en meer op de zogenaamde Sovonmethode. Gedurende (liefst verscheidene) inventarisatierondes worden de territoria van broedende vogels op een kaart ingetekend door middel van de herkenning van de zang. Dit dient wel binnen bepaalde datumgrenzen te geschieden, zodat het broeden van de zingende vogel als zeker kan worden aangetekend. Een dergelijke inventarisatie, opgesteld door twee ervaren 'vogelaars', wordt meestal als bewijs voor het voorkomen van broedvogels geaccepteerd.

Plannen en rekening houden met

Om te voorkomen dat u vogels in het broedseizoen zult verstoren, zijn diverse oplossingen mogelijk:

- zorgen dat de werkzaamheden niet in het broedseizoen worden uitgevoerd

Ondanks duidelijke borden zijn er veel vernielingen aan de oeverwaluwanwand in Bunschooten, vooral door jeugd.
Foto: Wim Smeets.

Plan snoei- en kapwerkzaamheden niet in het broedseizoen; plan rietmaai- en baggerwerkzaamheden niet in het broedseizoen. Vaak is er geen enkele noodzaak om deze werkzaamheden in het broedseizoen uit te voeren en ze kunnen in de periode augustus tot en met februari worden verricht. Vervang een oud pannendak niet in het broedseizoen. En kan het onverhoopt toch niet anders: vergewis u ervan dat er onder de pannen geen vogels (Huismussen, Gierzwaluwen) broeden. Bij de aanleg van een nieuwe woonwijk wordt vaak de grond opgehoogd of opgespoten. Als die grond er in het voorjaar nog braak blijft, kunt u vogels verwachten die daar willen gaan broeden.

- samen met de plaatselijke vogelwerkgroep een plan ontwerpen om verstoringen te voorkomen Bij de Vinex-locatie (Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra) Leidsche Veer is het Ontwikkelingsbedrijf Leidscheveer Beheer B.V. in contact getreden met de vogelwerkgroep. Aan de hand van de directieplanning is in november nagegaan per deellocatie welke werkzaamheden in de periode maart tot en met juni knelpunten voor met name vogels kunnen opleveren. Voor aanvang van het broedseizoen, in februari, werd het werkplan weer doorgenomen en er werden afspraken gemaakt over wederzijdse consultatie in geval er toch van de plannen moest worden afgeweken.

- het gebied ongeschikt maken om er te gaan broeden Niet de meest natuurvriendelijke oplossing, eigenlijk een noodgreep! Hiervoor is enige kennis van zaken nodig. Het beste kan dit daarom aan een gespecialiseerd bedrijf worden overgelaten. De werkzaamheden kunnen bestaan uit: vlaggen plaatsen, helikites laten vliegen, afsluiten van

deuren en ramen, een bouwterrein: opruimen, zanddepots afgraven en dergelijke.

Verantwoordelijkheid nemen

Treft u toch broedende vogels aan op of bij uw werkplek, neem dan uw verantwoordelijkheid! Plan de werkzaamheden zo, dat de vogels hun broedsel succesvol af kunnen maken. Begin of ga verder op een andere plaats en keer na het broedseizoen terug op de plaats waar de vogels broeden. Is dat niet mogelijk, leg het werk stil. Het verstoren van broedende vogels is immers strafbaar op grond van de Wet Economische Delicten. Vaak hoeft het zo ver niet te komen. Vraag advies aan de plaatselijke vogelwerkgroep over hoe u de vogels zoveel mogelijk kunt ontzien. Voor adressen kunt u contact opnemen met Vogelbescherming Nederland.

Bij het overdragen van de grond aan de bouwonderneming, bij het aanbesteden van kap- en snoeiwerkzaamheden, kunnen gemeenten in het RAW-bestek (uitvoeringscontract) bepalingen opnemen die aandacht vragen voor broedende vogels. Een van de bepalingen zou kunnen zijn dat bij niet-opvolgen van bovengenoemde aanwijzingen de werkzaamheden kunnen worden stopgezet of dat een dwangsom wordt opgelegd.

Als er goede afspraken worden gemaakt, hoeft het gelukkig niet zo ver te komen. Veel gemeenten, uitvoerders en bouwondernemingen willen best rekening houden met vogels, ook vanwege de positieve publiciteit die dat kan opleveren. Als wij daar meer de nadruk op leggen, hoeven verstoringen in het broedseizoen wellicht veel minder voor te komen!

■ Hugo van der Brugge, regioconsulent Holland/Utrecht, Vogelbescherming Nederland, Stationsstraat 38, 1506 DH Zaandam. E-mail <Brugge@mnh.nl>

LITERATUUR:

Albert Fopma: Vogeloverlast met vliegers te lijf. Vogelnieuws, jaargang 13, nr. 1, blz. 13.

Tom Looij (1996): Gemeente Voorburg veroordeeld voor overtreding Vogelwet. Argus 1996, nr. 1, blz. 14 t/m 17.

Hans Peeters (1996) Voorburg kapt met de vogels. Politie, Dier en Milieu, 199611, blz. 10 + 11.